

מאמרי הגות וצפונות בפרד"ס התורה בעמק הפרשה

פרשת תרומה

מאת
משה בכמה"ר עזרא בצרי

שנת התשפ"ג

בניית המשכן – מלמעלה למטה

החל מפרשתנו, פרשת תרומה, עוסקות הפרשיות הבאות בענייני המשכן.

המשכן הנו דגם המייצג את כללות הבריאה והאדם, ומלמד אודותיהם.

כשנתבונן בצורת בניית המשכן נראה דבר מפתיע. הקרשים הנשענים על אדני המשכן, לכאורה היו צריכים להיות מחוברים בבסיס מלמטה. אך כשנקרא את הפרשה נמצא שחיבורם היה רק על ידי הטבעות מלמעלה ועל ידי הבריחים, והאדנים שימשו רק כבסיס אך לא חיברו את הקרשים.

ונשאלת השאלה מדוע? הלא חשוב ביותר לבסס את היסודות מלמטה ששם כל כובד המשקל, ולמה החיבור היה רק מהצדדים ומלמעלה.

גם יש להבין מדוע היה צורך בכלל בשני אדנים לכל קרש ולא די באחד.

אלא ההבדל בין בניית בניין גשמי לרוחני, שבגשמי, החומר והגשם מוצאם מלמטה מהעפר והאדמה, ולכן צריך לחבר בעיקר מלמטה. אך כשעוסקים בבניית בנין רוחני בדיוק להיפך! הרוחניות ניוזנית מהעולמות העליונים והשורש של הרוח הוא מלמעלה.

בדומה לכך מצאנו גם בבית המקדש שהחלונות היו צרות מבפנים ורחבות מבחוץ, באופן שהאור יצא מהם החוצה ולא להיפך.¹

איחוד הנפרדים

כמו כן במשכן לקחו שני אדנים נפרדים וחיברום לקרש גדול. בהיצמדם יחד מתחת הקרש האחד, ביטלו מעצמם את כח ההיפרדות והתמזגו לכלל מטרה אחת. וזהו השורש לכל פעולה והשגה רוחנית שהיא צריכה להתחיל מהאחדות.

לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה יותר מן השלום.²

כאשר שני הצדדים רוצים להתמזג יחד למטרה משותפת של בנין עדי עד, והעמדת צאצאים להמשכיות ולהביא חיים לעולם, רק אז יכול להתקיים משכנם הפרטי המבוסס על אחדות, ושתשרה בו השכינה.

הקרשים שהיו מעצי שטים עומדים מסמלים את האדם, 'כי האדם עץ השדה'.³

הוא חייב להיות תקוע ביתד איתנה, באדנים, ולהביא לשלום קודם כל בעצמיו, שידע מה הוא רוצה מעצמו ולאן מועדות פניו בשבילי החיים.

¹ תנחומא בהעלותך ב.

² במדבר רבה כא, א.

³ ראה בראשית רבה כו, ו.

רק לאחר שהוא עצמו התייצב יכול להגיע לשלימותו ולהתמזג עם בת זוגו, כאשר הוא חפץ להתחבר עם קרש נוסף להיות למשכן אחד שבו תשרה השכינה.

וזה נעשה על ידי נתינת הטבעת בחופה, וכפי שמסמלים הטבעות מלמעלה. הוא מגיע לנישואין כשהוא בשל לקשר כמו הקרש בגבהו, ולא כשעדיין עסוק בעצמו וסביב עצמו בשנותיו הראשונות עלי אדמות.

מטרות המשכן

”דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ תִקְחוּ אֶת תְּרוּמַתִּי... וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם”⁴.

המטרות העיקריות המוזכרות בבניית המשכן:

שיהיה מקום להוועד ולדבר עם משה.

להניח בו את הלוחות.

להשרות שכינה על ישראל.

להיות מקום להקרבת קרבנות.

לכפר על חטא העגל.⁵

בנוסף לכך היה משמש כדוגמה לכל אדם איך להיות כלי ראוי לקבלת השכינה בתוכו.

הרמב”ן עומד על כך שהמשכן נבנה כדי להשרות שכינתו בעם ישראל, ולזכור את מעמד הר סיני, וכלשונו:

”כאשר דבר ה' עם ישראל פנים בפנים עשרת הדברות, וצוה אותם על ידי משה קצת מצות שהם כמו אבות למצותיה של תורה, כאשר הנהיגו רבותינו עם הגרים שבאים להתיחד, וישראל קבלו עליהם לעשות כל מה שיצום על ידו של משה, וכרת עמהם ברית על כל זה, מעתה הנה הם לו לעם והוא להם לאלהים כאשר התנה עמהם מתחילה:⁶ 'ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה', ואמר:⁷ 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש', והנה הם קדושים ראויים שיהיה בהם מקדש להשרות שכינתו ביניהם.

ולכן צוה תחילה על דבר המשכן שיהיה לו בית בתוכם מקודש לשמו, ושם ידבר עם משה ויצוה את בני ישראל והנה עיקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון, כמו שאמר:⁸ 'ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת', על כן הקדים הארון והכפרת בכאן כי הוא מוקדם במעלה, וסמך לארון השלחן והמנורה שהם כלים כמוהו, ויורו על ענין המשכן שבעבורם נעשה,

⁴ שמות כה, ב-ח.

⁵ אמרו במדרש רבה שמות פרשה נא פסקה ד:

”מהו העדות, אמר רבי שמעון בן רבי ישמעאל: עדות הוא לכל באי עולם שיש סליחה לישראל”.

⁶ לעיל יט, ה.

⁷ שם ו.

⁸ להלן כה, כב.

אבל משה הקדים בפרשת ויקהל,⁹ 'את המשכן את אהלו ואת מכסהו', וכן עשה בצלאל,¹⁰ לפי שהוא הראוי לקדם במעשה.

וסוד המשכן הוא, 'שיהיה הכבוד אשר שכן על הר סיני שוכן עליו בנסתר - וכמו שנאמר שם:¹¹ 'וישכן כבוד ה' על הר סיני', וכתוב:¹² 'הן הראנו ה' אלהינו את כבודו ואת גדלו', כן כתוב במשכן:¹³ 'וכבוד ה' מלא את המשכן'. והזכיר במשכן שני פעמים 'וכבוד ה' מלא את המשכן', כנגד 'את כבודו ואת גדלו', והיה במשכן תמיד עם ישראל הכבוד שנראה להם בהר סיני.

ובבא משה היה אליו הדבור אשר נדבר לו בהר סיני, וכמו שאמר במתן תורה:¹⁴ 'מן השמים השמיעך את קולו ליסרך ועל הארץ הראך את אשו הגדולה', כך במשכן כתוב:¹⁵ 'וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת מבין שני הכרובים וידבר אליו'.

ונכפל 'וידבר אליו' להגיד מה שאמרו בקבלה שהיה הקול בא מן השמים אל משה מעל הכפרת, ומשם מדבר עמו, כי כל דבור עם משה היה מן השמים ביום ונשמע מבין שני הכרובים, כדרך 'ודבריו שמעת מתוך האש',¹⁶ ועל כן היו שניהם זהב, וכן אמר הכתוב:¹⁷ 'אֲשֶׁר אֲנֹעַד לְכֶם שָׁמָּה לְדַבֵּר אֵלֶיךָ שָׁם. וְנֹעַדְתִּי שָׁמָּה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִקְדַּשׁ בְּכַבְדִּי'.

והמסתכל יפה בכתובים הנאמרים במתן תורה ומבין מה שכתבנו בהם,¹⁸ יבין סוד המשכן ובית המקדש.¹⁹

ונועד המשכן גם להקרבת הקרבנות, כמו שכתב הרמב"ם:²⁰

"מצות עשה לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה, שנאמר: 'ועשו לי מקדש', וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו והיה לפי שעה שנאמר:²¹ 'פי לא באתם עד עתה אלא המנוחה ואל הנחלה אשר ה' אלהיך נתן לך'.

ציווי המשכן לפני או אחרי העגל?

מדברי הרמב"ן עולה, כי הציווי של ה' למשה על בניית המשכן, קדם לעשיית העגל. וכן כתב מפורש יותר בתחילת פרשת ויקהל:

"והנה משה אחר שצוה לאהרן והנשיאים וכל בני ישראל האנשים כל אשר דבר ה' אתו בהר סיני, אחרי שבור הלוחות, ונתן על פניו המסוה, חזר וצוה והקהילו אליו כל העדה אנשים ונשים. ויתכן שהיה זה ביום מחרת רדתו, ואמר לכולם ענין המשכן אשר נצטוה בו מתחילה קודם שבור

⁹ להלן לה, יא.

¹⁰ להלן לו, ח.

¹¹ למעלה כד, טז.

¹² דברים ה, כא.

¹³ להלן מ, לד.

¹⁴ דברים ד, לו.

¹⁵ במדבר ז, פט.

¹⁶ דברים ד, לו.

¹⁷ להלן שמות כט, מב-מג.

¹⁸ עיין להלן פסוק כא.

¹⁹ עיין שם בהמשך דבריו.

²⁰ יד החזקה - הלכות בית הבחירה פרק א הלכה א.

²¹ דברים יב, ט.

הלוחות, כי כיון שנתרצה להם הקדוש ברוך הוא ונתן לו הלוחות שניות וכתר עמו ברית חדשה שילך ה' בקרבם, הנה חזרו לקדמותם ולאהבת כלולותם, ובידוע שתהיה שכינתו בתוכם כענין שצוהו תחלה, כמו שאמר: ²² 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', ולכן **צוה אותם משה עתה** בכל מה שנצטוה מתחלה".

מדבריו עולה, כי יש חילוק בין הזמן שנצטווה משה מפי הגבורה, לבין הזמן שבו צוה את העם. שהוא קיבל את הציווי עוד לפני חטא העגל, וציוה את העם לאחר עשיית העגל.

ולפי זה הפרשות כסדרן, כי הפרשות תרומה תצוה מדברות על הציווי של ה' למשה על בניית המשכן וכליו, ואילו פרשות ויקהל פקודי העוסקות בציווי משה לעם, מופיעות לאחר פרשת כי תשא העוסקת בחטא העגל.

בשונה מהרמב"ן, פירש רש"י על סדר הזמנים: ²³

"ויתן אל משה... - אין מוקדם ומאוחר בתורה. מעשה העגל קודם לציווי מלאכת המשכן ימים רבים, שהרי בי"ז בתמוז נשתברו הלוחות וביום הכפורים נתרצה הקדוש ברוך הוא לישראל ולמחרת התחילו בנדבת המשכן והוקם באחד בניסן.

וקשה על פירוש רש"י, שאפשר שהכל כסדר, וציווי הקדוש ברוך הוא למשה היה בארבעים ימים הראשונים טרם עשותם העגל וקודם רדתו מההר עשו את העגל, ומשה לא הגיד לישראל ציווי המשכן עד למחרת יום הכפורים שהיו ישראל מרוצים להקדוש ברוך הוא.

וכן הוא מפורש בזוהר: ²⁴

בציווי הקדוש ברוך הוא כתוב: 'מאת כל איש' - גם ערב רב, כמו שדרשו רבותינו ז"ל, 'איש איש מלמד...'. ומשה בציווי אמר לישראל קחו **מאתכם** - ולא מערב רב, לפי שהם גרמו בנזקים". ²⁵

ובזוהר, ²⁶ מפורש שזהב המשכן בא כדי להקדים רפואה למכה, ולכן נשאר להם בעגל זהב רק באזניהם, כי כבר נתנו הכל למלאכת המשכן. ²⁷

כמה דברים הביאו לנדבת המשכן?

"וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתָּם זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת.

וּתְכַלֶּת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְיָשָׁשׁ וְעִזִּים.

וְעֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וְעִצֵּי שִׁטִּים.

שָׁמֶן לְמָאֵר בְּשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים.

²² למעלה כה, ח.

²³ שמות לא, יח.

²⁴ ויקהל קצה, א.

²⁵ הוספה בסוגרים בתוך פירוש רש"י.

²⁶ פקודי רכד, א.

²⁷ ראה 'מקדש מלך' שם שמאריך בזה.

אֲכַנִּי שֶׁהֵם וְאֲכַנִּי מִלְּאִים לְאֹפֶד וְלַחֲשׁוֹן.²⁸

יש דעות שונות כמה דברים הצטוו להביא, מי"א ועד ט"ז. לכל מספר ישנה חשיבות מסויימת, וישנה התייחסות בין מה שהמספר מבטא למספר החומרים שהתבקשו להביא, ויש מקום לכל אחת מן הדיעות המבקשות להביע רעיון מסויים בכך.

הרוקח כותב: י"א דברים כתוב כאן,²⁹ שלא פירש לצורך מה הובא, כנגד י"א חופות שבגן עדן.³⁰ המדרש רבה,³¹ מונה י"ג דברים, כנגד י"ג לבושים: רבי חנינא ורבי סימון, אחד אמר, היא - כנסת ישראל, הכניסה לו שלש עשרה, והוא - הקדוש ברוך הוא, הכניס לה שלש עשרה. היא הכניסה לו שלש עשרה מה שמפורש 'וזאת התרומה...' והוא הכניס לה שלש עשרה, מה שמפורש ביחזקאל,³² 'ואלבישך רקמה'.

ובתנחומא:³³

אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, לא תהיו סבורים שאתם גומלים עלי, י"ג דברים שהפרשתם לי כנגד י"ג דברים שעשיתי לכם במצרים, ואלו הן:

"וְאֶלְבִּישְׁךָ רֶקְמָה וְאֶנְעֵלְךָ תַּחֲשׁ וְאֶחְבֹּשְׁךָ בִּשְׁשׁ וְאֶכְסֶּךָ מְשִׁי וְאֶעֱדֶךָ עֲדֵי וְאֶתְנֶה צְמִידִים עַל יְדֶיךָ וְרִכְדֵי עַל גְּרוֹנְךָ וְאֶתֵּן נֶזֶם עַל אַפְּךָ וְעִגְלִים עַל אַזְנוֹךָ וְעֵטֶרֶת תַּפְאֶרֶת בְּרֹאשְׁךָ.

וּתְעַדִּי זָהָב וְכֶסֶף וּמִלְבוּשֶׁךָ (ששי) שֶׁשׁ וּמְשִׁי וְרֶקְמָה סֶלֶת וּדְבַשׁ וְשֶׁמֶן (אכלתי) אֶכְלֶתְךָ וְתִיפִי בְּמָאֵד מְאֹד וְתִצְלַחִי לְמַלְכוּתָהּ."³⁴

מ'ואלבישך רקמה' ועד 'ועטרת תפארת בראשך', עשרה מלבושים, ולחמי אשר נתתי לך, סולת שמן ודבש האכלתיך, כנגד י"ג דברים שהפרשתם לי, ואני מעלה עליכם שאתם גומלים עלי, אמר דוד: 'אשירה לה' כי גמל עלי.³⁵

כשחטאו ישראל בעגל אבדו י"ג מלבושים, כמו שנאמר:³⁶ "וַיִּתְנַצְּלוּ בְּגֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדֵימָהָר חוֹרֵב". ובזכות י"ג מינים אלו שהתנדבו, חזרו להם י"ג.³⁷

וב'פענח רזא' הוסיף, שעל י"ג מלבושים אלו נאמר בתהילים:³⁸ "הייתי ככלי אובד", אוב"ד בגימטריא י"ג.

²⁸ שמות כה, ג-ז. בסופי התיבות של חמשת פסוקים אלו רמוזה התיבה – מתן. שמתן בסתר יכפה אף, ועל פי כוונת הלב של הנותנים ידעו ברוח קדשם להיכן תהיה התרומה מיועדת, ומתן זה כפה את האף וחמה שהתרגשו לאבדם.

²⁹ ברייתא של מסכת מידות טו.

³⁰ בבא בתרא עה, א.

³¹ שיר השירים פרשה ד פסקה כו.

³² יחזקאל טז, י-יג.

³³ פרשת תרומה סימן ה. דברי רבי יהודה בן רבי סימון.

³⁴ יחזקאל טז.

³⁵ תהלים יג, ו.

³⁶ שמות לג, ו.

³⁷ בעל הטורים,

³⁸ לא, יג. וראה 'שם ונשמה' עמוד שה.

ובכיפור כשה' אמר למשה 'סלחתי כדבריך' החזירם, לכן נתקנו בכיפור י"ג מידות, י"ג סליחות, לזכור את אלו, ואת זכות האבות שבשמם י"ג אותיות, וזכות האמהות שבשמם י"ג אותיות, וי"ג מידות התורה, וזכות שמיחדים האח"ד שעולה י"ג, וזכות מילה של י"ג בריתות.³⁹

ולעולם הבא אני פורע לכם כנגד י"ג דברים אלו:⁴⁰

"וּבְרָא ה' עַל פֶּלַח מְכוּן הַר צִיּוֹן וְעַל מְקַרְאָהּ עֲנַן יוֹמָם וְעֶשֶׂן וְנִגְהָ אֵשׁ לְהִבָּה לְלֵלָה פִּי עַל פֶּלַח פְּבוֹד חֲפָה.

וְסִפָּה תְהִיָּה לְצֵל יוֹמָם מִחֶרֶב וּלְמַחְסָה וּלְמִסְתוֹר מִזֶּרֶם וּמִמְטָר."

אתם פורעים לי ואני מעלה עליכם כגומלים עלי, וכתוב אחריו:⁴¹ 'אשירה נא לידידי', הוי 'אשירה לה' כי גמל עלי'.

ופירש מהרז"ו,⁴² שאינו מחשב שמן למאור ובשמים לשמן המשחה, רק דברים של בנין שאינם כלים ואינם משתנים, אך שמן למאור ובשמים לשמן המשחה ולקטורת הסמים דבר כלה הוא.

אולם ראה ב'אוצר החיים',⁴³ י"ג דברים הם:

זהב, כסף, נחושת, תכלת, ארגמן, תולעת שני, שש, עזים, עורות אלים מאדמים, עורות תחשים, עצי שטים, שמן, בשמים.

והם כנגד י"ג מדות, וי"ג שבחים בברוך שאמר, וי"ג של ישתבח.

וכתב הרוקח:⁴⁴ הללויה א', הללו ב', הללוהו ג', הללוהו ד', הללוהו ה', הללוהו ו', הללוהו ז', הללוהו ח', הללוהו ט', הללוהו י', הללוהו י"א, תהלל י"ב, הללויה י"ג, כנגד י"ג מידות שהתורה נדרשת בהן, וי"ג מידות של רחמים, וי"ג 'אריכות ימים' בתורה, וי"ג אור פנים הסמוך לשם ה', וי"ג דברים נתנו למשכן.

וכשתכפול 'כל הנשמה' יהיו ט"ו הילולים, כנגד ט"ו דברים שנתנו למשכן.⁴⁵

³⁹ פענח רזא. ובהמשך נראה כי בכל ברכת כהנים יש רק י"ג אותיות החוזרות על עצמן.

⁴⁰ ישעיה ד, ה-ו.

⁴¹ שם ה.

⁴² שיר השירים רבה ד, כו.

⁴³ מצוה צה.

⁴⁴ פירושי סידור התפילה לרוקח [לב] הללו אל בקדשו, הוצאת הרב משה הרש"ר עמוד קפט.

⁴⁵ עוד מנה הרוקח (ויברך דוד הוצאת הרש"ר עמוד רא) הרבה ענינים שיש בהם ט"ו דברים, ואחד מהם ט"ו דברים לנדבת המשכן. מן 'ברוך' עד 'לשם תפארתך' ל"ט תיבות, כנגד ל"ט שנה שמלך דוד, ושנת מ' לא נחשבת, שמלך שלמה עמו. וכן ל"ט תיבות בפרשת 'ואלה תולדות פרץ'. דבר אחר, כנגד ל"ט מלאכות שבמשכן שלמדו ל"ט אבות מלאכות משם.

וט"ו דברים באו למשכן: זהב א', וכסף ב', נחשת ג', ותכלת ד', וארגמן ה', ותולעת שני ו', ושש ז', ועזים ח', שמן ט', ובשמים י', שהם י"א, מילואים י"ב, עורות אלים י"ג, ועורות תחשים י"ד, ועצי שיטים ט"ו, לכך אמר דוד ט"ו שבחות לנדבת המקדש, ושלמה היה מן אברהם דור ט"ו.

ובמקום אחר כתב (פירושי סידור התפילה [מג] אמת ויציב עמוד רחץ): ט"ו ווי"ן כנגד ששכח משה מן הכסף שעשה לווי"ן, אמר בלבו אנה שמתתי את הכסף, ובאילו ט"ו ווי"ן הוזכר.

ט"ו ווי"ן כנגד ט"ו ממי"ן, 'אתה הוא ה' לבדך אתה עשית את השמים ושמי השמים וכל צבאם והארץ וכל אשר עליה הימים וכל אשר בהם ואתה מחיה את כולם וצבא השמים לך משתחווים', ונגדן שיר ושכחה בישתבח ט"ו, וכן ט"ו שיר המעלות, וט"ו דברים באו למשכן, וט"ו דברים מיוסדים בא"ב בתילים (ראה מאמר 'סדרי אלף בית במקרא'). וט"ו לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד והממלכה והמתנשא לכל ראש, והעושר והכבוד

מבואר ששניהם אמת, אפשר למנות י"ג, ואפשר למנות ט"ו. ותלוי מה מחשיבים.

אולם רבנו בחיי כתב:⁴⁶

ויש לך לדעת, כי כלל הדברים שבפרשה זו שהזכיר הכתוב תרומה, הן **חמשה עשר**, כי הבשמים והסמים הכל אחד. וכנגדן מצינו בפסוק: 'בראשית' חמש עשרה הברות מן הנקוד, חוץ מהעבדים.⁴⁷ כי המשכן דוגמת בריאת העולם.

וטעם הדבר בכריאת עולם ובמשכן, כדי לרמוז מה שכתוב:⁴⁸ 'כי ביה ה' צור עולמים', גם כנגדן נמצאו חמש עשרה פעמים חמש מאות, בשבעה רקיעים, כי כל רקיע ורקיע חמש מאות, ובין רקיע ורקיע חמש מאות, הרי שלש עשרה פעמים חמש מאות. ויש למעלה מראשי החיות רקיע, שהוא חמש מאות, הרי ארבע עשרה פעמים חמש מאות בשמונה רקיעים, ורגלי החיות חמש מאות הרי חמש עשרה.

וזה רמז:⁴⁹ 'ורגליהם רגל ישרה', הרי עם רגלי החיות ברום שלהם שהם חמש מאות, הרי חמש עשרה פעמים חמש מאות, והקדוש ברוך הוא למעלה מהכל.

כנגדן תיקנו חכמי האמת ב'ישתבח' חמשה עשר שבחים שיש בו, ובאחרונה אנו אומרים 'לשמך הגדול'.

וכנגדם תיקנו חמשה עשר שבחים ב'אמת ויציב', שכל השבח שהוא נקשר בווי"ן, חוץ ממלת 'אמת' שהיא בראש, והוא שמו של הקדוש ברוך הוא, כענין שנאמר:⁵⁰ 'וה' אלהים אמת'.

מושל כח וגבורה לגדל ולחזק מודים תפארתך. אבל גבורה אין לחשוב שכבר חשבנו והגבורה, וכן לגדל אין לחשוב שכבר חשבנו הגדולה, וכך ט"ו ווי"ן ב'אמת ויציב'.

ובמקום אחר, (פירושי סידור התפילה [פט] ישתבח שמך עמוד תקטז):

כי לך נאה ה' אלקינו ואלקי אבותינו שיר ושבחה אבל לך נאים, כי הם נאים לך ואתה נאה להם. שיר א', ושבחה ב', הלל ג', וזמרה ד', עוז ה', וממשלה ו', נצח ז', גדולה ח', וגבורה ט', תהלה י', ותפארת י"א, קדושה י"ב, ומלכות י"ג, ברכות י"ד, והודאות ט"ו. הרי ט"ו שבחות, כנגד ט"ו פעמים לשון שירה בחומש.

וכנגדן אומר דוד המלך בדברי הימים ט"ו שבחות, ואילו הן: לך ה' הגדולה א', והגבורה ב', והתפארת ג', והנצח ד', וההוד ה', כי כל בשמים ובארץ ו', לך ה' הממלכה ז', והמתנשא ח', העושר ט', והכבוד י', מושל י"א, כח י"ב, וגבורה י"ג, לגדל י"ד, ולחזק ט"ו, הרי ט"ו שבחות אמר כשהתנדבו לצורך בית המקדש, כנגד ט"ו דברים שבחות שנתנדבו לצורך המשכן, ואלו הן: זהב א', וכסף ב', ונחשת ג', תכלת ד', וארגמן ה', תולעת שני ו', שש ז', ועזים ח', אלים ט', תחשים י', שטים י"א, שמן י"ב, בשמים י"ג, שהם י"ד, מלואים ט"ו, הרי ט"ו דברים.

כנגד ט"ו דברים שנתן להם הקדוש ברוך הוא כשיצאו ממצרים, אילו הן: בזהב א', בכסף ב', שש ג', ומשי ד', רקמה ה', סולת ו', ודבש ז', ושמן ח', עטרת ט', עגילים י', נזם י"א, רביד י"ב, צמידים י"ג, עדי י"ד, תחש ט"ו, הרי ט"ו.

כנגדן אמר דוד ט"ו שיר המעלות, וט"ו בין אוריים ורקיעים, ט"ו לתלמוד. לכך במשנה תורה ט"ו לימודים, אלו הן:

מלמד א', למדתי ב', ילמדון ג', ילמדו ד', ללמד ה', ולמדתם ו', תלמוד ז', ילמד ח', ילמדו ט', ולמדו י', ולמדה י"א, וילמדה י"ב, ללמד ט"ו, לכך תיקנו ב'ישתבח ט"ו שבחות, כמניין כל הנשמה תהלה י"ה.

⁴⁶ שמות כה, ז.

⁴⁷ כלומר, הנקודות חוץ מהשוואין והחטף סגול.

⁴⁸ ישעיה כו, ד.

⁴⁹ יחזקאל א, ז.

⁵⁰ ירמיה י, י.

כנגדן אמר דוד חמשה עשר שבחים לקדוש ברוך הוא: ⁵¹ 'לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ, לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש, והעושר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל ובידך כח וגבורה ובידך לגדל ולחזק לכל'.

וכנגדן הזכיר חמש עשרה פעמים 'שיר המעלות', וכנגדן מצינו חמש עשרה תיבות בפסוק: ⁵² 'את ה' האמרת', וכנגדן חמש עשרה תיבות בברכת כהנים.

ולפי דברי המדרש שהיו י"ג דברים, יש לומר גם כן על דרך מה שכתב רבנו בחיי, ט"ו דברים בתרומת המשכן כנגד ט"ו תיבות בברכת כהנים.

ולדרך זה נוכל לומר י"ג דברים בנדבת המשכן כנגד י"ג אותיות היחידות המופיעות בברכת הכהנים: א', ב', ה', ו', ח', י', כ', ל', מ', נ', פ', ר', ש'. ויש להקביל כל דבר מן התרומה לאות אחת.

וכתב ה'מגלה עמוקות' בפרשה, חז"ל מנו י"ג דברים במשכן, ובאמת הם ט"ו דברים, עם אבני שוהם ואבני מילואים. הרא"ם - רבי אליהו מזרחי תירץ, ארגמן ותולעת שני, שלשתן צמר הן ודבר אחד.

וענין י"ג דברים - כנגד י"ג פעמים ג"ן, י"ג פעמים משכן מקדש, כי המשכן נדמה לגן בכל דבר, ומנין ט"ו לפי שהמשכן הוא נישואין וזיווג איש ואשה, שם י"ה ביניהם.

זהו שכתוב: 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', לא אמר בתוכו, רק על זיווג איש ואשה מדבר, שכינה ביניהם, כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה שם קדושה. זהו שאמר: 'ועשו לי מקדש'. זהו שכתוב: ⁵³ 'אף סוררים שכנו צחיחה לשכון י"ה אלהים', 'סרו מהר מן הדרך ואמרו עשו לנו אלהים', ועתה ניתוסף גם שם י"ה על שם אלהים, 'כי בי"ה ה' צור עולמים' ⁵⁴ המשכן דמות עולמות.

ועיין 'מדרש הגדול' המונה לא פחות מששה עשר דברים, ומפרט שם את החישוב, וכנגד מה.

הזוהר: ⁵⁵ מקביל ט"ו דברים כנגד ט"ו מועדות, ובכל מועד יש תרומה - המצות המעשיות הנעשים באותם המועדים, כדי שתשרה עלינו השכינה.

'מאתם' - מאותם זמנים ושבתות, והכל סוד אחד. זהב וכסף ונחשת ותכלת וארגמן ותולעת שני. ⁵⁶ **זהב** - בסוד יום ראש השנה, שהוא יום הזהב, שהוא אדום, יום הדין, ושולט אותו צד, כמו שנאמר: ⁵⁷ 'מצפון זהב יאתה'.

וכסף - יום הכפורים, שהוא לבן, שמתלבנים עוונותיהם של ישראל כשלג, כמו שנאמר: ⁵⁸ 'אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו', וכתוב: ⁵⁹ 'כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם'.

⁵¹ דברי הימים א כט, יא.

⁵² דברים כו, יז.

⁵³ תהלים סח.

⁵⁴ ישעיה כו.

⁵⁵ תרומה קלה, א.

⁵⁶ מנה ו' דברים, כנגד ו' ק"ד דז"א. זהב - גבורה. כסף - חסד. נחשת - יסוד. תכלת - מלכות. ארגמן - תפארת. תולעת שני - הוד. ראה 'אור החמה' בשם הרמ"ק.

⁵⁷ איוב לז, כב.

⁵⁸ ישעיה א, יח.

⁵⁹ ויקרא טז, ל. ויורשת הבת לאמה, כלומר שהמלכות עולה לבינה.

ונחשת – מלשון נחשים ושרפים, ימי קרבנות **חג סוכות**, שהם מרכבות העמים, ונקראים בסוד הרי נחשת, ולכך מתמעטין בכל יום והולכים.⁶⁰ ובמצות הסוכה מושכים את השכינה הסוככת עלינו.

ותכלת - **פסח**, שלטון סוד האמונה, סוד צבע התכלת, ומשום שהיא תכלת (מלשון כליה), לא שלטה עד שגמרה והרגה כל בכורי מצרים, כמו שנאמר: ⁶¹ 'ועבר ה' לנגף את מצרים', לכן כל הצבעים יפים בחלום, חוץ מהתכלת.

וארגמן - **שבועות**, סוד הארגמן, ובה מצוות שתי הלחם, שהתורה שבכתב שניתנה בה כלולה משני צדדים, מימין ומשמאל, כמו שנאמר: ⁶² 'מימינו אש דת למו', וזהו ארגמן.

ותולעת שני - **ט"ו באב**, שבנות ישראל היו יוצאות בכלי מילת (בגדים עדינים מצמר צח), כמו שנאמר: ⁶³ 'האמונים עלי תולע'. ועומד בשמחה על בנות ישראל, ומצד ההוד, שנהפך 'דוה' שהיה בתשעה באב להוד.

עד כאן שש צדדים, מכאן והלאה סוד עשרת ימי תשובה, 'ושש, ועזים, ועורות אילים מאדמים, ועורות תחשים, ועצי שטים, ושמן למאור, ובשמים לשמן המשחה ולקטורת הסמים, ואבני שוהם, ואבני מלואים', עד כאן תשעה, כנגד תשעה ימים, ויום הכפורים משלים לעשרה.

המשכן מקביל לתורה, לעולם ולאדם

המשכן וכליו מקבילים לגוף האדם, שכן האדם נקרא בשם עולם קטן, והמשכן הוא מדגם של כל תבנית הבריאה.⁶⁴

ישנה חלוקה לשלוש דרגות, הנקראת בלשון המקובלים עולמות בריאה, יצירה ועשייה.

ובלשונו הקדמונים, עולם המלאכים, הגלגלים והשפל.

ובלשון הרמב"ן, עולם העליון, התיכון והתחתון.

כנגדם היו שלושה מקומות, קודש הקדשים, היכל וחצר.

וכנגדם בבריאה, שמים, ארץ וים.

וכנגדם באדם, הדיבור, חיות וטבע.

וכנגדם בתורה, תורה, נביאים וכתובים.

וכנגדם בקרבנות, עולה, חטאת שלמים.

⁶⁰ שהוא גוון ירוק, שסודו תפארת, ראה 'שם משמאל' (פרשת צו, ושבת הגדול שנת תרע"ה) מלכות יון מקבילה למרה ירוקה שבנפש, ובמתכות היא נחושת כמו שנאמר (דניאל ב) 'מעוהי וירכתה די נחש'.

⁶¹ שמות יב, כג.

⁶² דברים לג, ב.

⁶³ איכה ד, ה.

⁶⁴ ועיין בהקדמת הרב וידובסקי לפירוש הגר"א על משלי בעמוד יב, איך שהמשכן מכוון לפי מידות מכוונות דומים לכלל בריאת האדם וכלל כל היקום. ועיין שם בעמוד נז, שהביא טבלה בה מפורטות ההקבלות בין שמות הספירות וכפי שהם בהנהגה לשמות הקדש, ולעשר הנקודות, ולאותיות אמ"ש בג"ד כפר"ת, כנגדם באדם וכנגדם במשכן.

וכנגדם בחומרים – זהב, כסף נחושת.⁶⁵

וכך כותב הרמב"ן:⁶⁶

המשכן נעשה על דרך **העולם העליון** - בנין קדש הקדשים ששם השכינה שורה בין שני הכרובים.

כנגד **עולם התיכון** - שהמשרתים שם אשר משטרם בארץ היה אהל מועד אשר שם השולחן והמנורה ומזבח הזהב, אשר הם כלים פנימיים רוחניים, מזבח הזהב לא לעולה ולא לזבח, כי אם לקטורת הסמים שהוא דבר דק ורוחני. וכנגדו המנורה והאור בששה קנים היו היוצאים מקשה מן הקנה האמצעי, ומפני ששה הקנים מאירים אל עבר פניו.

ונגד **העולם התחתון** - מזבח העולה המושם בחצר אוהל מועד להקריב עליו כל הקרבנות כולם.

וכן באדם ג' עולמות:

עולם הדיבור – הראש.

ועולם החיות - מן הטבור ולמעלה.

עולם הטבע - מן הטבור ולמטה, אשר היא בית המכשולים המרובים.

וברבינו בחיי:⁶⁷

'את תבנית המשכן' - המשכן וכליו הכל ציורים גופניים להתבונן מהם ציורים עליונים, שהם דוגמא להם. ומכלל הענינים הנפלאים הנכללים בו, הוא מה שתמצא המשכן על ג' חלקים: **לפנים מהפרוכת, חוץ לפרוכת** שהוא אהל מועד, **חצר המשכן**. כנגד המציאות שנחלק לג' חלקים, עולם המלאכים, עולם הגלגלים, עולם השפלים.

וכן מצינו האדם שהוא עיקר הכל שהוא דוגמת המציאות בג' חלקיו, ונקרא עולם קטן, והוא נחלק לשלשה חלקים, **עולם הדבור, ועולם החיות, ועולם הטבע**.

החלק הראשון שבמשכן, לפנים מהפרוכת, ושם הארון והלוחות והכרובים, שהם כלים פנימיים נעלמים, והם המרכבה לשם יתעלה, כמו שכתוב:⁶⁸ 'וכבוד אלהי ישראל עליהם מלמעלה', וכתוב:⁶⁹ 'יושב הכרובים', וזהו כנגד עולם המלאכים, שהן צורות נפרדות נעלמות, והם שכלים נפרדים מרכבה וכסא להקדוש ברוך הוא.

וכנגדן באדם עולם הדיבור - הוא הראש שהוא משכן החכמה ושם השכל שופע על המוח, כי הצדיק השלם מרכבה לקדוש ברוך הוא, וכמו שהיו אבות העולם, ושכינה שורה עליו במצות תפילין שבראשו ובזרועו כנגד המוח והלב שהם כנגד שני הכרובים, ומכאן תוכל להתבונן דוגמת המניח תפילין וכמה גדול כוחו.

⁶⁵ כנגד שלושה דברים אלו רצה אחשוורוש לפגום בקדושת המקדש שלא יבנה, ולכן בשנת שלוש למלכו, עשה משתה לשלושה, לשריו ועבדיו, חיל פרס ומדי הפרתמים, ושרי המדינות. ועשה את המשתה בחצר גינת ביתן המלך, החצר כנגד חצר המקדש, הגינה כנגד ההיכל, והביתן כנגד קדש הקדשים. כן כתב הרמ"א ופירש לפי דרכו בפירושו לאסתר מחיר יו. וחישוב ומצא חתני היקר ח"ר משה בצלאל עזרא שליט"א כי 'בחצר גנת ביתן' עם שתים עשרה האותיות עולה בגימטריה אלף רכ"ו כמנין 'חצר, היכל, קדש הקדשים'.

⁶⁶ שיר השירים ב ד, וראה שם עוד.

⁶⁷ שמות כה, ט.

⁶⁸ יחזקאל י, יט.

⁶⁹ תהלים פ, ב.

החלק השני מחוץ לפרוכת הוא אהל מועד, ושם השלחן והמנורה ומזבח הקטורת, שהן כלים נכבדים פנימיים, לא כמעלת פנימיות הראשונים, והם כנגד עולם הגלגלים, שהן נמצאים נכבדים מספרים כבוד א-ל, והעולם מתקיים בתנועתם.

וכנגדן באדם עולם החיות - הוא הלב שהוא מהאיברים הפנימיים שכל החיות תלוי בו וכל הגוף מתקיים בתנועתו.

החלק השלישי חצר המשכן, בו היה מזבח הנחשת הוא מזבח העולה, אשר עליו מקריבים הקרבנות, ושם בעלי חיים מקבלין הפסד, והוא כנגד עולם השפל הזה, שהוא בעל הויה והפסד.

וכנגדן באדם עולם הטבע, והוא מהטבור ולמטה, כי משם באה ההויה והוא ראשית הפסד הגוף, כי הפסד הוא סבת ההויה, שאם לא נמצא הפסד בעולם לא היתה מצטרפת הויה.

להלן תמצית ממאמר המתאר היטב את ההקבלה:

צורת המשכן וכליו הם כלי הניווט של האדם בעולמו.

המשכן וכליו מכוונים כנגד העולם ומרכיביו. המשכן הוא דגם קטן של העולם, וכשם שבעולם אם אחד ממרכיביו או יסודותיו חלילה יתפרק, האיזון יופר והעולם עלול להתמוטט, כך המשכן צריך להיות מורכב מכל אותם פרטי פרטים מבלי אפשרות לשנותם, וזאת הסיבה שהתורה מציינת פרטי פרטים בהוראות בניית המשכן, ולא 'סומכים' על משה שיבנה את הבית הכי יפה, משום שרק אלוקים, שברא את העולם על כל מרכיביו ויסודותיו, יכול להורות על בניית משכן באופן שיהיה בדיוק המקבילה של העולם...⁷⁰

המשכן מהווה לא רק מקבילה לעולם, אלא מהווה גם מקבילה לאדם.

כשמתכוונים באיברי האדם מגלים, שבנוסף לעובדה שכל אבר ואבר מושלם לכשעצמו בצורתו החיצונית ובתכונותיו הייחודיות, הוא גם פועל בהרמוניה נפלאה עם שאר האיברים, ולהיפך – אם חלילה אבר אחד יפגע וינזק, הוא עלול להשפיע על כלל מערכות גוף האדם...

על ידי שנבנה משכן ונתבונן בפרטיו ובמרכיביו הרבים, נוכל להבין מה רצון אלוקים בעולם ומה תפקיד האדם, וממילא "ושכנתי בתוכם", וכמו שפירשו,⁷¹ "ושכנתי בתוכו" לא נאמר, אלא 'בתוכם' – בתוכו של כל אדם ואדם.

כשם שבאדם קיים כוח אחד המאחד והמניע את כל מערכות הגוף, כך בעולם יש כוח המאגד והמאחד את הכוחות כולם.

באדם, כוח זה הוא הנשמה אשר שוכנת במוח האדם, ברגע שהנשמה מחליטה לפרק את שותפותה עם הגוף ועוזבת אותו, הגוף נותר לבד וחוזר אל המקור – העפר ממנו בא. בעולם, כוח זה הוא הבורא, אשר מחדש בטובו בכול יום תמיד מעשה בראשית.

כשם שהעולם עלול להעלים את מציאות הבורא, כך גוף האדם עלול לשמש כמכסה לנשמה, ולהסתיר ולטשטש את קיומה. לשם כך מצווה הבורא להקים משכן, אשר על ידו יוכל האדם לזהות את כוחות נפשו וממילא לחיות נכון יותר.

גוף האדם מחולק לשלושה חלקים: א. ראש.

⁷⁰ על פי העמק דבר.

⁷¹ פירוש האלשיך לתורה, וכן ספר השל"ה.

ב. צוואר וחזה.

ג. מהחזה ומטה.

בראש - שוכן המוח. מהצוואר עד החזה - שוכנים הלב והריאות. מהחזה ומטה - יש את איברי העיכול.

כנגד חלוקה זו יש את המבנה הכללי של המשכן. מבנה המשכן מחולק לשלושה חלקים - חצר המשכן עזרה, היכל קודש, וקודש הקודשים.

בקודש הקודשים היה מונח ארון העדות הדומה לתיבה, סגור מכל צדדיו עם פתח מלמעלה.

בתוך הארון היו מונחות לוחות שניות שהוריד משה רבנו, כשעליהם חרוטות עשרת הדברות, ובנוסף, היו מונחים בארון גם שברי הלוחות הראשונות, אותם שבר משה ברדתו מן ההר כשראה את בני ישראל סביב עגל הזהב.

מוח האדם מחולק לשנים, המוח הגדול והמוח הקטן.

המוח הגדול נמצא בחלק הקדמי יותר של הגולגולת, והמוח הקטן נמצא יותר מאחור, לכיוון העורף. כל מוח מורכב משתי אונות, סך הכול ארבע אונות. שני הלוחות השלמות הם כנגד שני חלקי המוח הגדול שבאדם, ושברי הלוחות מכוונות כנגד המוח הקטן על שתי אונותיו.

בארבעת צדדי ארון העדות, היה טפח פנוי - בין הלוחות לדופן הארון מבפנים. ארבעה חללים אלו הם כנגד ארבעה חללים פנויים שנמצאים במוח האדם.

הארון היה מורכב משלושה ארונות אחד בתוך השני - החיצוני זהב, הפנימי זהב והאמצעי מעץ. גם מוח האדם מוגן בשלוש שכבות - שלושה קרומים העוטפים את המוח.

על הארון הייתה כפורת המכסה לארון, ועליה שני כרובים, שתי דמויות בעלי כנפיים עם פני תינוק, זכר ונקבה, כשכנפיהם מופנות כלפי מעלה - 'סוככים בכנפיהם על הכפורת'.

בארון היו מונחים שני לוחות הברית, לוח אחד עוסק במצוות שבין אדם לבורא, ולוח שני עוסק במצוות שבין אדם לחברו. מעל כל לוח ניצבת דמות.

כשעם ישראל היה במצבו הטוב היו לו שני סוגי מנהיגים, מלכים, ומנהיגים רוחניים, נביאים, כשלכל אחד תפקיד מוגדר משלו. תפקיד המלך ליצור סמכות ולאכוף חוק ומשפט, ושל המנהיגים הרוחניים והנביאים לתת דרך ונתיב בעבודתו הרוחנית של כל אדם ואדם.

על הלוח שבין האדם למקום הייתה דמות - רמז למנהיג הרוחני ולנביא שסוכך בכנפיו ומגן על הקשר בין האדם לבוראו, ועל הלוח של בין אדם לחברו ניצבת דמות - רמז למלך שאחראי על הדברים שבין האדם לחברו - על הסדר, חוק ומשפט.

'פניהם איש אל אחיו' - ששני המנהיגים חייבים להיות 'פניהם איש אל אחיו' ולפעול יחדיו בשיתוף מלא, ולא כמו שהיה למשל בתקופת בית שני, שמלכי ישראל - המנהיגים החוקיים, התנגדו לתורת ישראל ומרדו בה, מלכים כדוגמת ירבעם בן נבט, אחאב וכדומה. צריך שלשני המנהיגים תהיה תכלית אחת - רצון ה'.

אם חלילה, לכל אחד יש מטרה שונה, התוצאה הרת אסון - חורבן הבית. ולכן מדגישה התורה 'והיו הכרובים פורשי כנפיים למעלה', ששני המנהיגים צריכים לשאוב ולנתב את כל הכוח שיש בידיהם אך ורק כלפי מעלה - לצורך רצון ה' ושחלילה לא ינצלו את מעמדם לנגיעות אישיות.

ה' ציווה ליצוק שתי טבעות זהב בשני צדדי הארון, ולהשחיל לתוך הטבעות מוטות כדי שיוכלו על ידם לשאת את הארון. מצווה התורה 'ויצקת לו ארבע טבעות זהב... ושתי טבעות על צלעו האחת, ושתי טבעות על צלעו השנית'. כשם שלארון העדות היו ארבע טבעות, שנים בכל צד, כדי שבני לוי יוכלו לשאת את הארון, כך גם באדם.

כדי שאדם יוכל לשאת את הארון הפרטי שלו – כדי שאדם יוכל ללמוד את התורה, הוא זקוק לשני חושים, לחוש הראיה כדי שיוכל לראות מה כתוב בתורה שבכתב, ולחוש השמיעה כדי שיוכל לשמוע את התורה שבעל פה שעוברת במסורת. כנגד שני חושים אלו יש את שתי הטבעות בכל צד של הארון, שתי טבעות כנגד שתי העיניים, ושתי טבעות כנגד שתי האוזניים.

'בטבעות הארון יהיו הבדים, לא יסורו ממנו' – המוטות שנושאים את הארון יהיו מחוברים באופן תמידי לארון ושלא יסורו ממנו. ציווי זה מקביל לגוף האדם באופן מושלם. אמרנו שהטבעות מקבילות לעיניים ולאוזניים - גידי הראיה וגידי השמיעה צומחים ומחוברים ישירות מן המוח לעין ולאוזן! כל איברי הגוף קשורים למוח, אולם רק בעיניים ובאוזניים ניתן לראות בחוש את סליל העצבים מחובר למוח.

משמעות החיבור היא, שהתורה מקיפה את חיינו בכל רגע נתון, ואין להסיר בשום מצב את 'נושאי הארון', את התורה שבכתב והתורה שבעל פה.

קודש הקודשים הוא המקום הכי קדוש במשכן, היחיד שיכול להיכנס לקודש הקודשים הוא הכהן הגדול, וגם הוא מוגבל לפעם אחת בשנה – ביום הכיפורים.

כשם שראש המשכן הוא קודש הקודשים, בו מונח ארון הברית, כך גם בגוף האדם יש את החלק החשוב ביותר – הראש, אשר בו שוכן האבר החשוב ביותר – המוח.

החלק השני של המשכן – הפחות בקדושתו ביחס לקודש הקודשים הוא ההיכל. בהיכל היו מונחים השולחן, מנורת הזהב, ומזבח הזהב - מזבח הקטורת. ההיכל מכוון כנגד אזור החזה בגוף אדם, אשר בו יש את הלב והריאה. כלים אלו מכוונים כנגד חכמה ורוחניות שבאדם. במנורה הדליקו שמן, ושמן מורה על חכמה.

במזבח הקטורת הקטירו את קטורת הסמים, וריח הוא הנאה רוחנית, כך בגוף האדם הלב מסמל את החכמה, חכם לב, והריאות האחראיות על האוויר מסמלות את הרוחניות.

החלק השלישי של המשכן הוא החצר, מקום זה פחות בקדושתו ביחס להיכל, ובו היה מונח מזבח הנחושת, עליו הקריבו את הקורבנות. החצר ובה המזבח אשר עליו הקריבו את הקורבנות, מכוונת כנגד החלק השפל יותר של האדם – החלק התחתון ובו איברי העיכול.

כשיתבונן האדם במשכן וכליו, יבין את משמעותו של כל פרט, וכך יקבל מפה של אישיותו, והוא יקבל הכוונה והדרכה איך להגיע אל היעד אליו הוא צריך להגיע באופן הבטוח ביותר.⁷²

מצאנו כמה הקבלות בדברי חז"ל.⁷³

כשם שהתורה קדומה לכל - כך במעשה המשכן הקדים את הארון לכל הכלים.

מה האור קדם לכל מעשה בראשית - גם במשכן קדמו מעשה הארון לכל הכלים.

⁷² על פי מאמר של הרה"ג זמיר כהן שליט"א, המבוסס על דברי העמק דבר והמלבי"ם. ניתן להרחיב עוד ועוד על ההקבלות ולהפיק מהם לקחים להנהגת האדם בעולמו. עיין ב'כלי יקר' וב'אור החיים' על הקבלות נוספות.
⁷³ מדרש רבה. מדרש תדשא פרק ב. ופרק י.

המשכן נעשה כנגד ברייתו של עולם: כנגד שני שמות הקדושים,⁷⁴ נעשו שני הכרובים על ארון העדות.

השמים והארץ והים – בתים על הבריות, המעטפת שהאנושות שרויה בתוכה. אי"ש – ארץ, ים שמים.⁷⁵

השמים העליונים - בית קדשי הקדשים.

הארץ - בית הקדשים החיצון.

הים - החצר.

כנגד השמים העליונים - עשתי עשרה יריעות המשכן.⁷⁶

כנגד הארץ - השולחן, עליו היו מעריכין שתי הלחם מפרי האדמה, ולחם הפנים שתיים מערכות שש המערכת - כנגד חדשי קיץ וחורף.

כנגד הים - הכיור.

כנגד המאורות – המנורה.

'וַיִּקֶם אֶת הָעַמֻּדִים לְאֵלֶם הַהֵיכָל וַיִּקֶם אֶת הָעַמֻּד הַיְמָנִי וַיִּקְרָא אֹתוֹ שְׁמוֹ יִכִּין וַיִּקֶם אֶת הָעַמֻּד הַשְּׂמָאלִי וַיִּקְרָא אֹתוֹ שְׁמוֹ פִּעֵז'.⁷⁷ יכין - כנגד 'ירח יכון עולם', וירח מכין לישראל מועדים ושנים, שנאמר:⁷⁸ 'עשה ירח למועדים', ובעז - כנגד שמש שהוא יוצא בגבורה ובעוז...⁷⁹

ובילקוט שמעוני:⁸⁰

היה רבי נחמיה אומר, אהל מועד שעשה משה במדבר - כנגד מעשה בראשית.

יריעות - כנגד שמים וארץ.

⁷⁴ באשל אברהם מבואר שכנגד שם הוי"ה ואהי"ה. ומובן על פי דברי הרמ"ק ב'פרדס רמונים' שער כג פרק יא, שלעתים מתייחסים כרובים חכמה ובינה (תקוני זוהר קלא, ובתקוני זוהר חדש קיב, ב). והביא מקומות שפעמים שמתייחסים אליהם כנצח והוד, או תפארת ומלכות, או חסד וגבורה, והעלה שתלוי על איזה אופן מדברים, אם על כנפיהם הפרושות או הסוככות או על פניהם. עיין שם. והוי"ה סוד הזכר, ואהי"ה סוד הנקבה.

⁷⁵ לאמור למעלה, בג' עולמות אלו של בריאה יצירה ועשיה מאירים ג' שמות, אל שדי – בבריאה, אל הוי"ה - ביצירה, אל אדני" - בעשיה, וראשי תיבות השמות אדני", יהו"ה שדי"י – איש. ומקבילים לארץ ים שמים.

⁷⁶ 'נוטה שמים כיריעה'. (תהלים קד, ב).

⁷⁷ מלכים א ז, כא.

⁷⁸ תהלים קד, יט.

⁷⁹ וכנגדם בגוף יש עינים, כמו שהעינים רבוכות ונתונות בראש - כך הוא שני העמודים ועבים. ויעש את הים מוצק (מלכים א ז, כג) - זה עולם שהוא מוצק, שנאמר:⁷⁹ 'בצקת עפר למוצק...', 'עשר באמה משפתו' - אלו עשר ספירות בלימה שעליהם העולם עומד, 'עגול סביב' - שהרקיע עגולה, 'וחמש באמה קומתו' - כנגד מהלך ה' מאות שנה שבין הארץ לרקיע, 'וקו שלשים באמה' - כנגד שלשים יום שבכל חודש וחודש, וכנגד י' דברות וי' מאמרות וי' ספירות בלימה, 'יסב אותו סביב' - שהעולם עומד בזכות עושים י' דברות... (פרק ב, וראה שם עוד).

...במשכן ע' עמודים היו, ואלו הן: כ' בדרום, כ' בצפון, וי' במערב, והם הקרשים, וי' במזרח וד' בפרוכת וה' בפתח המשכן ועמוד הענן, הרי ע'. ע' אמה היה המשכן כנגד ע' ימים טובים שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל, ז' ימי פסח וח' ימי חג, וראש השנה ויום הכפורים וחג השבועות ונ"ב שבתות הרי ע'. ע' כלים היו במקדש אלו הן... פרק י, וראה שם עוד.

⁸⁰ פרק מ, תיט.

כיור וכנו - כנגד ששת ימי בראשית.

מזבח העולה - כנגד כל הבהמות.

מזבח הקטורת - כנגד כל הבשמים.

מנורה - כנגד חמה ולבנה, שבעה נרותיה כנגד ז' כוכבים המשמשין את העולם...

ובמדרש הגדול מצאנו הקבלות מהמשכן לתורה:

כשם שהמשכן עשוי חתיכות חתיכות, שנאמר: ⁸¹ 'קרסיו קרשיו בריחיו ועמודיו ואדניו', וכולן נחברין ונעשין אחד, שכתוב: ⁸² 'לחבר את האהל להיות אחד', ואומר: ⁸³ 'והיה המשכן אחד' - כך תורה נביאים וכתובים ומשנה כולן אחד.

שכן את מוצא: 'ואת המשכן תעשה עשר יריעות'⁸⁴ אלו עשרת הדברות, וכתוב 'וחברת את חמש היריעות' - אלו חמשה חומשי תורה.

'ואת שש היריעות' - אלו ששה סדרי משנה.

וכפלת את היריעה הששית - זה תלמוד, שהוא כפול ומדוקדק בתורה, וכולם נפתנו מרעה אָהד'.⁸⁵
וכן מופיעה שם הקבלה מהמשכן לעולם ולגופו של האדם:

במשכן - היו הקרשים קבועין בתוך האדנים. **בגוף** - הצלעות קבועות בתוך החוליות. **בעולם** - ההרים קבועים בארץ.

במשכן - הקרשים מצופין זהב. **בגוף** - הצלעות מלוכשות בשר. **בעולם** - ההרים קבועים בארץ, ומלוכשים עפר.

במשכן - הבריחים בתוך הקרשים מעמידין אותן. **בגוף** - אברים וגידים נמתחים ומעמידין את הגוף. **בעולם** - ארבעה הידות אחוזין זה בזה.

במשכן - יריעות פרושים על הקרשים. **בגוף** - בשרו של אדם מכוסה בעור. **בעולם** - השמים מכסין את הארץ וצדדיה ונקראו יריעות...

במשכן - היה הקול יוצא מבין שני הכרובים. **בגוף** - הקול יוצא מבין כנפי הריאה. **בעולם** - הרוח בראה הקדוש ברוך הוא ונתנה אחר הצפון, ויש שם זוית שאינה מכוסה, וממנה יוצא הרוח לעולם.

במשכן - יתדות. **בגוף** - אצבעותיו שלאדם משופין כיתדות. **בעולם** - 'וצדיק יסוד עולם'.⁸⁶

⁸¹ שמות לט, לג.

⁸² שמות לו, יח.

⁸³ שמות כו, ו-ט.

⁸⁴ שם כו.

⁸⁵ קהלת יב, יא.

⁸⁶ משלי י. ושם ממשיך: ועתיד הקדוש ברוך הוא לחדש משכן וגוף ועולם, משכן מנין, שכתוב (יחזקאל לז): 'ונתתי משכני עליהם...' ראה שם כט, המשך הדברים.

ה'שפתי כהן'⁸⁷ שואל, אחר שכלתה כל העבודה, מה נשאר עוד לעשות שאמר 'ויעשו בני ישראל' ועוד, הרי בני ישראל לא עשו שום דבר, רק הביאו נדבה, והעשייה היתה על ידי החכמים, שנאמר: ⁸⁸ 'ויעשו כל חכם לב את המשכן', ושאר הכלים על ידי בצלאל ואהליאב. ועוד, 'ככל אשר צוה ה' את משה' - מהו הציווי? אלא הציווי הוא שה' אמר 'ועשו לי מקדש', ולא אמר, ויעשו לי משכן. שהמשכן הוא דוגמת האדם.

במשכן – קודש הקדשים. באדם – המוח.

במשכן – ארון וכרובים. באדם – הלב והריאה שהיא חופפת עליו בכנפיה.

במשכן – שולחן. באדם – כבד.

במשכן – מנורה בשבעה קנים. באדם – שתי עיניים ושתי אוזניים ושתי נחירים והפה בכללם. ובכלל תמצא דמות גביע - באף, פרח – באוזן שהיא פתוחה כמו פרח, כפתור – הוא גלגל העין.

במשכן – מזבח העולה. באדם – האצטומכא.

במשכן – קרשים. באדם – צלעות.

במשכן – אדנים. באדם – כתנות עור.

במשכן – עורות תחשים מלמעלה. באדם – עור הראש.

במשכן – מזרקים. באדם – מעיים.

במשכן – בריח התיכון. באדם – חוט השדרה.

לכן אמר: 'ועשו לי מקדש' – יקדשו איבריהם שהם דוגמת המשכן, 'ושכנתי בתוכם', לא אמר 'בתוכו' אלא 'בתוכם', ממש בתוך איבריהם, שאחר שכלתה עשיית המשכן וידעו שהם דוגמתו עשו הציווי - שקידשו עצמן, זו היא העשייה השייכת לכולם.

המדרש מגלה כי ישנם חמרים בבריאה שלא נבראו אלא למטרת המשכן:

אמר רבי שמעון בן לקיש, לא היה העולם כדאי להשתמש בזהב, ולמה נברא, בשביל המשכן ובשביל בית המקדש, שנאמר: ⁸⁹ 'וזהב הארץ ההיא טוב', ונאמר: ⁹⁰ 'ההר הטוב הזה והלבנון...'

⁸⁷ שמות לט, לב.

⁸⁸ שמות לו, ח.

⁸⁹ בראשית ב, יב.

⁹⁰ דברים ג, כה.

אמר רבי חנינא, לא היה העולם ראוי להשתמש בארזים, אלא לא נבראו אלא בשביל המשכן ובשביל המקדש, שנאמר: ⁹¹ 'ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע', ואין לבנון אלא בית המקדש, שנאמר: 'ההר הטוב הזה והלבנון'.⁹²

מנין הפרשה ופסוקיה

פרשת תרומה היא הפרשה השביעית מתחילת החומש, העוסקת בהשראת השכינה והורדתה מהרקייע השביעי.

והיא הפרשה הי"ט מתחילת התורה, ובגימטריה הזו"ב, שכן נאמר בפרשה הבאה: ⁹³ 'וְהָם יִקְחוּ אֶת הַזָּהָב כְּדִי לַכֹּפֶר עַל: ⁹⁴ 'וַיִּתְּפְּרְקוּ כָּל הָעָם אֶת נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאַזְנֵיהֶם'.

והמנין י"ט כנגד י"ט הברכות שבתפילת העמידה, שהברכה התשע עשרה שנוספה היא ברכת המינים כנגד עבודה זרה.⁹⁵

בפרשה צ"ו פסוקים. יעי"ו סימן. סל"ו סימן.

התיבה 'יעיו' מכלי המשכן מופיעה בפסוק מהפרשה: ⁹⁶ 'וְעָשִׂיתָ סִירְתָּיו לְדִשְׁנוֹ וְיַעֲצִיּוֹ וּמְזַלְקָתָיו וּמְזַלְגָתָיו וּמְחַתָּתָיו לְכֹל כְּלָיו תַּעֲשֶׂה נְחֹשֶׁת'. ולכן השתמשו בתיבה זו לזכור כמה פסוקים בפרשה.

ויש הנותנים סימן מאחד השמות שבמקרא, וכאן הסימן של השם 'סלו' הנזכר בפסוק: ⁹⁷ 'סלו' עמוק חֲלָקֶיהָ יִדְעֶיהָ אֱלֹהֵי רְאֵשֵׁי הַפְּהִינִים וְאַחֲרֵיהֶם בְּיָמֵי יִשְׂרָאֵל.

המשנה במסכת תמיד,⁹⁸ מונה צ"ג כלים שהיו במקדש, וכשנוסיף לכך את שלושת בוני המשכן, משה, בצלאל, ואהליאב, נגיע למנין צ"ו.

⁹¹ תהלים קד, טז.

⁹² שם לה, א. אמר רבי שמואל בר נחמן בשם רבי נתן, שמונה עשר צווים כתוב בפרשת משכן, כנגד שמונה עשר חוליות שבשדרה, וכנגדן קבעו חכמים י"ח ברכות שבתפלה, כנגד י"ח הזכרות שבקריאת שמע...⁹²

⁹³ שמות כח, ה.

⁹⁴ שמות לב, ג.

⁹⁵ על פי ה'מגלה עמוקות' על ואתחנן - אופן פא:

וכן בשעת עשיית המשכן זכר משה 'כאשר צוה ה' את משה' י"ח פעמים, כנגד י"ח ברכות. זה רמז משה בראשי תיבות אתה החלות להראות, ראשי תיבות אה"ל. שבשעת הקמת המשכן רשם משה על כל דף י"ח פעמים 'כאשר צוה ה'', והוא כנגד י"ח ברכות, וכנגדן כתוב י"ח פעמים אהרן משה בתורה, וי"ח אזכרות בקריאת שמע, י"ח אזכרות במזמור 'הבו לה' בני אליהו' (ראה ויקרא רבה א, ח), י"ח פעמים אבות בתורה. (כלומר, שבח"י מקומות מוזכרים שמות שלושת האבות בפסוק אחד).

⁹⁶ שמות כז, ג.

⁹⁷ נחמיה יב, ז.

⁹⁸ ג, ד: 'נִכְנְסוּ לְלִשְׁפַת הַכְּלָיִם, וְהוֹצִיאוּ מִשָּׁם תְּשֻׁעִים וְשִׁלְשָׁה כְּלָיִם כֶּסֶף וְכֶלִי זָהָב'. וב'מגלה עמוקות' על התורה פרשת לך לך: עבור זה שלם הקדוש ברוך הוא שכרו לאברהם, ואמר: 'אנכי מגן לך', שכן מג"ן בגימטריה אדון יחיד. וכן הוי"ה בהיכ"ל, שמזה זכו ישראל שהיו צ"ג כלים במקדש, זהו שכתוב: 'שכרך הרבה מאד', שהראה לו הקדוש ברוך הוא באותו פרק בית המקדש בנוי.

וכתב ה'אגרא דכלה' – קנז, ב: גן אחד משלך וגן אחד משל בנך וכו' (בראשית רבה פרשה פד, ה). בנמשל כך יש לפרש ג"ן, יחודא שלים, הויה בהיכל, הוי"ה באדנ"י. והיחוד נעשה על ידי התורה ועל ידי המצות, ומדת יעקב תפארת ישראל הוא התורה, ומדת יוסף הצדיק יסוד עולם היא המצות. וזהו הנמשל ג"ן אחד משלך, יחוד אחד משלך, ויחוד אחד משל בנך. וזהו 'אלה תולדות יעקב יוסף' (בראשית לז, ב), שהוא כלול בו, כי שני יחודים בגימטריא יעק"ב, ב' פעמים הוי"ה אדנ"י.

עוד אפשר לבאר שהמשכן בא לכפר על עבודה זרה, הנקראת 'צו', וגם במעשה הקרבנות בקרבן עולה המכפר על עבודה זרה נאמר 'צו'.⁹⁹

אחודה נא

א. מצא הקבלות בין גוף האדם והעולם למשכן וכליו.

לפתרון – יש ללמוד את המאמר.

ב. איזה כלי מכלי המשכן שיש לו שלוש שמות, אינו מופיע בפרשת תרומה?

התשובה: ראה בסוף פרשת תצוה.

ג. ציין כלי נוסף שלו שלוש שמות.¹⁰⁰

ד. מצא מכנה משותף בין אחד הכלים לאחד מבגדי הכהונה.¹⁰¹

ה. מצא שם המשמש כשם מקום, שם אשה, וביריעות.¹⁰²

ו. מצא שם המשמש כשם אדם, שם חיה, שם מנעל, וביריעות.¹⁰³

ז. כשהפה בראש הוא חוצץ, כשהכף בראש הוא סוכך.¹⁰⁴

⁹⁹ סנהדרין נו, ב. ומבאר ה'בן איש חי' הלכות שנה ראשונה, פרשת כי תשא, שידוע ששם א"ל אדני מאיר בעשיה, ומספרו צ"ו, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה, אין צו אלא עבודה זרה, לכן שם הקדוש א"ל אדני שמספרו צ"ו מאיר בעשיה, להכניע הקליפה הנקראת צו שבעשיה, וזהו שנאמר 'צו לצו קו לקו', פירוש, שם הקדוש א"ל אדני, שהוא מספר צ"ו, מכניע לצ"ו של קליפת עבודה זרה.

וכתב ה'מגלה עמוקות' שם: מה שרצה משה להעביר רוח הטומאה מן העולם, אמר הקדוש ברוך הוא, (דברים ג, כח): 'וְצוֹ אֶת יְהוֹשֻׁעַ יְהוֹשֻׁעַ', אין צו אלא רוח הטומאה, צא תאמר לו, שהיא צואה רותחת שנידון בה כאשר משפטו שם פעלו (כמובא בגיטין נו, א), שתיקנו כנגדו ברכת המינים ביבנה. לכן אמר 'וצו את יהושע', צ"ו בגימטריא צ"ה, אין צו אלא עבודה זרה (סנהדרין נו, ב), שעשה עצמו עבודה זרה, 'וחזק'הו ואמצ'הו' בגימטריא רו"ח הטומאה, שצוה הקדוש ברוך הוא למשה שהוא יעביר רוח הטומאה מן הארץ והאלילים כרות יכרתו, כרת דוקא, שבאותו זמן רשעים גברו והוצרכו לתקן עולם במלכות שדי, שהוא סוד ברכת המינים תיקן כתר של הנ', 'בהכרת רשעים תראה' (תהלים לו, לד), חשבון זה כזה.

¹⁰⁰ מזבח הנחשת נקרא גם המזבח החיצון, וגם מזבח העולה.

¹⁰¹ מזבח הקטורת היה מכפר על לשון הרע בסתר, והמעיל בקול פעמוניו מכפר על לשון הרע בגלוי. ראה זבחים פח, ב.

¹⁰² שם מקום – תמנת סרח, שם אשה – סרח בת אשר, (בלשון חז"ל מופיעה באות ס' ובתורה בש' שמאלית), וביריעות היה סרח העודף.

¹⁰³ נאמר (בראשית כב, כד): 'וַתֵּלֶד גַּם הִוא אֶת טֹבַח וְאֶת גַּחַם וְאֶת תַּחֲשׁ וְאֶת מַעֲכָה'. והתחש היה מין חיה ששימש ליריעות המשכן. ונאמר ביחזקאל (טז, י) 'וְאֶלְבִּישֶׁךָ רִקְמָה וְאֶנְעֵלֶךָ תַּחֲשׁ'.

¹⁰⁴ פרוכת וכפורת.

ח. היכן מצינו שילוב ידים במשכן.¹⁰⁵

ט. שם עץ ובצורת ריבוי גם שם מקום שהיו בו בני ישראל.¹⁰⁶

י. מה משמש לאור, למצוה, ולמזבח.¹⁰⁷

יא. נושאים עליו משאות, כשנקח אמצע שמו לראשו, משמעו סמוך ומיד, בפרשה מופיע במשמעות צד.¹⁰⁸

יב. מנין שכל המוסיף גורע?¹⁰⁹

יג. איזו אות חסרה בפרשת המנורה, ומדוע?¹¹⁰

שמות ספרים מהפרשה:

זר זהב – פירוש אל איסור והיתר הארוך לרבי יונה אשכנזי תלמיד מהרא"י אסרלן בעל 'תרומת הדשן', לרבי אברהם ברין מפאניוועז. ויש למחברים נוספים: רבי צבי מיזלש, רבי דוד ציטרונבובים, רבי ראובן זלזניק, ורבי זאב לנדא.

שמן למאור – רבי עזרא מלכי. וכן למחברים אחרים.

קטורת הסמים – ביאור על תרגום יונתן בן עוזיאל, לרבי מרדכי בן נפתלי הירש.

אבני שהם – לרב אברהם גרינולד, עם הגהות 'אבני מלואים'. וכן הלכות נדה לרה"ג משה פנירי שליט"א, ומחבר הספרים רבית לאור ההלכה, מנוחה שלמה, משנת היחוד, כבוד הורים, ואדני הבית.

¹⁰⁵ (שמות כו, יז): "שְׁתֵּי יָדוֹת לְקָרֶשׁ הָאֶחָד מְשֻׁלְבֹת אִשָּׁה אֶל אַחַתָּהּ פֶּן תַּעֲשֶׂה לְכָל קְרָשֵׁי הַמִּשְׁכָּן".

¹⁰⁶ שיטה, במשכן היו עצי שטים עומדים, ונאמר (במדבר כה, א): 'וַיָּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים'.

¹⁰⁷ קרן אור, שופר, קרן המזבח.

¹⁰⁸ כתף – כתף. ואמרו ברכות מב, א: שלש תכיפות הן, תכף לסמיכה שחיטה, תכף לגאולה תפלה, תכף לנטילת ידים ברכה. אמר אביי, אף אנו נאמר, תכף לתלמידי חכמים – ברכה. ובבבא יבבא ד' ואלו הד' נרמזו בחיבור איש ואשתו שהם גוף אחד ויש להם ארבעה כתף שהוא בהפוך אתוון תכף, ונודע בשער טעמי המצות באותו אדם שהיה לו כאב בכתף שלו, ואמר לו רבינו האר"י ז"ל בשביל שעבר על מה שאמרו תכף לנטילת ידים ברכה". יתכן שנוכל להסיק מדבריו, שסגולה לריפוי כאבים בכתפים, להזדרז בתכיפות הללו.

¹⁰⁹ נאמר בפרשה (שמות פרק כו, ז): 'וְעֲשִׂיתָ יְרִיעֵת עֲזִים לְאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן עֲשִׂיתָ עֲשָׂרָה יְרִיעֵת תַּעֲשֶׂה אֹתָם'. וכתוב בזוהר (תרומה קסד, ב) שלמדים מתיבת 'עשתי' שכל תוספת אות מורה לגירעון. וההוספה של הע' לתיבת 'שתי', גורעת אותו לאחת עשרה. ובזוהר ויקהל ריד, א פירש כן לגבי ארנן היבוי שנקרא גם ארונה ותוספת הה' מורה על גרעון לאחר שמכר לדוד את מקום המזבח וחסר ממנו. וכן פירש בשם אמנון שנכתב פעם אחת בתוספת 'י' האמינון.

¹¹⁰ אות ס', וכן במעשה בראשית, לומר במקום נר אין שטן ואין מזיק, ובזכות נר מצוה ותורה אור סותם פיו של שטן מלהסטין.

אבני מלואים – לרבי אריה ליב בן רבי יוסף הכהן ש"ן (לייב הלר) בעל 'קצות החושן'. נקרא כך למרות אי הקשר לפסוק, מכיוון שהוא ביאור לחלק **אבן** העזר בשולחן ערוך, ומוסיף עליו 'מילואים'.

שלחן עצי שטים – על הלכות שבת לבעל 'מרכבת המשנה' רבי שלמה מחלם, ועשה גם לשלחנו זר זהב סביב.

שש משזר – הרב ישראל רווח שליט"א, ולרב רפאל יצחק רייכמן.

ומההפטרה: **נתן חכמה לשלמה** – לחכם סלמאן דוד ששון.

מקאם השבת

המשכן הוא כמו בית, ולכן מנגנים במקאם ביאת. יש המנגנים במקאם שיגא כנגינת טעמי המקרא, בגלל התורה שבתוכו.

שרים שירים המבטאים את השראת השכינה בישראל ובניית המקדש. כמו למשל השיר מהבקשות 'יודוך רעיוני', שמוזכר בו 'ואל משכן שילה תשוב תעלנו', (ב'שיר ושבחה השלם' עמוד 74).

ומשום ענין התרומה שבפרשה, שרים גם שירים בהם הנושא של נתינת צדקה, כמו למשל השיר 'מהונך תעשר', (ב'שיר ושבחה השלם' עמוד 486), או 'בישועתך אבטח' (שם עמוד 271).